

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/146456,Referendum-30-czerwca-1946-r-Rola-wojska-i-aparatu-represji-w-kampanii-propagand.html>
05.04.2026, 06:24

Referendum 30 czerwca 1946 r. Rola wojska i aparatu represji w kampanii propagandowej „Bloku Stronnictw Demokratycznych”. [PDF]

Dodatek prasowy Delegatury IPN w Kielcach do „Tygodnika eM Kielce”.

27.06.2021

27 czerwca 2021 r. w „Tygodniku eM” ukazał się artykuł dr Marzeny Grosickiej z Referatu Badań Historycznych IPN w Kielcach, na temat referendum z 30 czerwca 1946 r. na przykładzie województwa kieleckiego.

Przeprowadzone 75 lat temu referendum było ważnym sprawdzianem przed pierwszymi powojennymi wyborami. Przywódcom Polskiej Partii Robotniczej zależało, aby Polacy 30 czerwca 1946 r. na wszystkie pytania odpowiedzieli twierdząco. Miałoby to pokazać, że społeczeństwo popiera komunistyczne władze. Liczył się tylko cel, środki nie miały znaczenia.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Do pobrania



Dodatek IPN

DODATEK HISTORYCZNY 2021/2

Redakcja Tygodnika eM Kielce oraz pracownicy Delegatury IPN w Kielcach zapraszają czytelników do lektury artykułów zawartych w cyklu: Dodatek historyczny IPN. Kierujemy go nie tylko do wszystkich, których interesuje historia, ale także do tych, którzy chcą poznać nieznaną kartę ludzkich losów i związanych z nimi wydarzeń. Życzymy czytelnikom ciekawej lektury.
dr Dorota Koczwańska-Kaliża, Naczelnik Delegatury IPN w Kielcach, ksiądz Leszek Skonupa, Redaktor Naczelny Tygodnika eM Kielce

Referendum 30 czerwca 1946 r. Rola wojska i aparatu represji w kampanii propagandowej „Bloku Stronniców Demokratycznych”

Przeprowadzone 75 lat temu referendum było ważnym sprawdzianem przed pierwszymi powojennymi wyborami. Przywódcom Polskiej Partii Robotniczej zależało, aby Polacy 30 czerwca 1946 r. na wszystkie pytania odpowiedzieli twierdząco. Miałoby to pokazać, że społeczeństwo popiera komunistyczne władze. Liczył się tylko cel, środki nie miały znaczenia

TEKST: DR MARZENA GROSIĆKA
Instytut Pamięi Narodowej, Delegatura w Kielcach.

Po zakończeniu II wojny światowej przywódcy PPR, pomimo tego, że nie cieszyli się powszechnym uznaniem, uzupelniali sobie prawo do rządzenia krajem. Największe poparcie społeczne posiadało opozycyjne Polskie Stronnictwo Ludowe, kierowane przez Stanisława Mikołajczyka. PSL było jednak poddawane ogromnym represjom i siłą spychane na margines życia politycznego. Pierwszym po wojnie sprawdzianem, ukazującym rzeczywiste sympatie Polaków, było głosowanie ludowe 30 czerwca 1946 r. Komuniści przykładali do referendum dużą wagę. Pytano o to, czy społeczeństwo popiera zniesienie Senatu, a także czy chce utrwalać w przyszłej konstytucji ustroj gospodarczego wprowadzonego przez reformę rolną i unarodowienia podstawowych gałęzi gospodarki narodowej, ale z zachowaniem podstawowych uprawnień inicjatywy prywatnej. Trzecie pytanie dotyczyło zachodniej granicy kraju. Celowo sformułowano je w taki sposób, aby najbardziej oczywista wydawała się odpowiedź twierdząca.

Przywódcy PSL uważali jednak, że odpowiedź 3 razy „tak” mogłaby zostać odebrana jako wyraz poparcia dla poczynań komunistów. Apelowali więc o odpowiedź „nie” na pierwsze pytanie i „tak”, na dwa kolejne. Podobne stanowisko przyjęła część działaczy



Wiec poparcia w sprawie referendum na Ryńku Głównym w Krakowie, 28 czerwca 1946 roku. Źródło: Archiwum IPN

Stronnictwa Pracy. Przywódcy Zrzeszenia WiN nawoływali z kolei do odpowiedzi „nie” na dwa pierwsze pytania, zaś część ugrupowań obozu narodowego do wszystkich trzech odpowiedzi negatywnych.

PROPAGANDA

W kampanię przedreferendalną komunistyczne władze włożyły ogromny wysiłek. Hasłami „3 x tak” „bombardowano” społeczeństwo z różnych stron. Łączna liczba materiałów propagandowych „Bloku Stronniców Demokratycznych” rozkolportowanych na

terenie województwa kieleckiego wynosiła ponad 3 mln 415 tys., na każdy powiat przypadało po 200–270 tys. sztuk, zaś na miasta około 100–200 tys. Biorąc pod uwagę, że liczba uprawnionych do głosowania w województwie kieleckim wynosiła niespełna 958 tys. osób, na każdego wyborcę przypadały prawie cztery sztuki różnego rodzaju materiałów.

Zgodnie z odgórnymi wytycznymi do udziału w wiecach poparcia organizowanych przez PPR oraz pozostałe partie, które weszły w skład „Bloku Stronniców Demokratycz-

Pliki do pobrania

[Referendum 30 czerwca 1946 r. Rola wojska i aparatu represji w kampanii propagandowej Bloku Stronniców Demokratycznych \(pdf, 658,5 KB\)](#)